

ZAGER RAFAEL:

Pes in mačka.

Medeljo popoldne je bilo. Vsi ljudje so bili z doma. Doma sta ostala pes in mačka, ki sta si bila prav dobra prijatelja. Pri ognjišču je iztaknila mačka skledo mleka in ga je hotela polizati. Vendar je hotel tudi pes imeti svoj delež. A mačka tega ni pripustila. Dolgo sta se prepirala. Ko pride gospodinja domov, ju hudo pokara, ker sta hotela ukrasti mleko. Vendar pravi, da lahko mleko tisti poliže, ki bo zjutraj prvi vstal. Ko se je zmrčilo, so šli vsi k počitku. Mačka vso noč ni zadremala, ker ji tega ni pripustila požrešnost.

Ni se še danilo, ko zasliši mačka po sobi letati miš. Gre jo lovit in jo vjame. Po tem zajtrku pa se ji zazdi, da je postala žejna in zato gre pit vode. Spotoma pa se spomni na mleko. Hitro in strastno ga začne lizati, in v skledi ostane le še malo mleka. Ko se predrami pes, hitro gre nad mleko, dobi pa same ostanke. Silno se razjezi in najrajši bi mačko raztrgal. A vpricho gospodinje se ni upal tega storiti. In odslej sta si bila pes in mačka vedno v soraštvu.

IVO TROŠT:

„Te pa, te!“

Goro občuduj iz doline, cerkev odznotraj in gostilnico odzunaj, pa ne boš prevarjen nikoli!“ Tako pravilo je oče Makovec godel dan za dnevom sinu Cvetku letošnje počitnice.

Cvetko je bil v naši vasi edini dijak. Zato ni čuda, če mu je bil dolg čas vedno in vedno v ljubi domači hiši, pa vedno in zmeraj v ljubi rojstni vasi. Kadar je le mogel, se je iztrgal domačim izpred oči ter šel občudovat tudi zunaj domačega zeljnika slovensko domovino. Starejši brat Anton, ki je že pomagal pri delu, bi ga bil rad spremljal, zakaj če je kdo radoveden, je mladina ob svojem času. Antona pa niso pustili od domačega dela. Le ob nedaljah po prvi maši se je časih zmuznil s Cvetkom v okolico ali po bližnjih hribih.

Tinko, Makovčev najmlajši, je bil pa še v krilcu in je za bratoma samo žalostno gledal, ko sta odhajala, in je neizprosno zahteval „odpustkov“, ko sta se lačna, trudna in žejna vrnila pod očetov krov. Tinko je namreč mislil, da hodita brata na božjo pot, odkoder mora vsakdo prinesiti „odpustkov“, če je le kaj prida.

Ako mu nista prinesla kake malenkosti, je šel Tinko kar sam pretipavat nahrbtnike in iztikat, kje dobi kaj za drobne zobke. Neki ponedeljek jutro sta se Cvetko in Anton komaj prebudila in še pretezala trudne ude na ležišču. Mati je pripravljala družini zajtrk in se jezila, kako da ne moreta fanta ob nedeljah zvečer pravočasno spat. Šla sta namreč še pred poldnem na bližnjo goro in se nista mogla prej vrniti. Oče je godrnjal svojo pesemco: „goro odzdolaj, cerkev odznotraj, gostilnico odzunaj“ in vmes prav glasno zabavljal, kako čudna je danes mladina, da ne mara počitka ob nedeljah, marveč lazi rajša po hribih, si razbija glave, lomí ude na zdravem telesu in se poti, trudi in strada. Ali bi ne bilo lepše v senci pod hruško?

Prvi je prilezel z ležišča Cvetko, se umil in začel pripovedovati materi še pred zajtrkom, kako prijetno je v božji narodi, v čistem gorskem zraku, kjer vidiš daljni svet v vsej krasoti. Visoke gore in globoke doline, srebrne reke in bliščeča jezera, zeleni gozdovi in pisano polje — vse je planincu kakor pričarano pred očmi. Cvetko je trdil, da sta videla včeraj celo — morje. Koliko pa vasi, trgov, cerkvic, tvornic, gradov in gradičev? To je najboljši zemljevid — kar na dlani.

Mati je odložila kuhalnico in poslušala. V tem času je prišel bližetudi Anton, že popolnoma v delavniški obleki in gledal za delom, navajen takih pridig po praznikih. Kmalu je prisitnaril odnekod še Tinko, ki so ga najmanj potrebovali. Tudi se ni nihče mnogo zmenil zanj, ker je povsod klicalo jesensko delo. Ko se je tudi oče Makovec približal nekoliko pomirjen v hišo, je pričel Anton pripovedovati, kaj koristnega je videl včeraj po svetu. Anton pa ni govoril o lepem razgledu kakor brat dijak. Videl je mnogo lepih njiv, sočnih senožeti, lepo rejenih krav, pil bistro vodo iz gorskih studencev, videl bežečo srno in zajca, zobal jagode in maline, brusnice in borovnice in jedel planinski sir. Brat mu je pokazal v gozdu mnogo grmov in dreves, ki jih doslej še ni poznal. Sploh se mu je zdela vsa dolga pot samo kratkočasen izprehod.

Oče Makovec je sicer rajši poslušal te besede, kakor Cvetkove slavospeve slovenski domovini, prepričan pa le ni bil, da bi moral človek ob praznih dneh kar takole hoditi z doma brez vsakega dela in opravila. Ponaavljal je, da je tudi on že kupoval par volov tri dni hodá od doma. Po konje je šel celo v Dobovo na Štajersko. Videl je Trst in Ljubljano ter bil na Brezjah in Žalostni Gori, toda vselej z gotovim opravilom. Pridružila se je tem besedam tudi mati Makovčeva, ki se je spominjala, kako so v mladosti hodila dekleta na Kras žet ajdo, pa s sadjem na glavi v Idrijo in Postojno, toda po hribih nikoli.

Anton je vedel, da se teh opominov prej ne odkriža, kakor če dokaže, da je imel tudi on včeraj — gotovo opravilo. Dokazati hoče, da je pravzaprav bral črne brusnice.

Stopi torej v vežo, da pogleda v nahrbtnik, kjer jih je sinoči pustil v škatli iz smrečjega luba. Toda nahrbtnik vidi razvezan, a brusnic nikjer. Nevoljen se vrne v hišo in vpraša brata, če ni on preiskoval nahrbtnikov. Cvetko odkima začuden. A prav tisti hip se prikaže na vratih mali Tinko

s škatlo v obeh rokah, črne brusnice so se pa že držale njegovega obraza, kakor da je padel nanje. Prav sladko se je smehljah Tinko in pogledoval sedaj brusnice, sedaj domače ljudi pred seboj in ponavljal: „Te pa, te! Oh, te pa, te so dobro!“

Smejali so se vsi malemu sladkosnedi. In ko je Anton opozoril mater, da je on nabral brusnic, da jih doma posuši in spravi za sladke štruklje, je Tinko glasno ugovarjal, da ne in ne, ker so tudi dobre.

Pogodili so se slednjič tako, da pusti Tinko polovico brusnic materi. Zato pa dobi ob svojem času prav tako velik kos pečenega štruklja, nadelega s suhimi brusnicami, ki so sladke kakor med.

Potem so se šele odpravili na delo. Anton je še ves dan zmagovito ponavljal in brat mu je pomagal, da bi brusnic nikdar ne dobil, če bi občudoval goro samo iz doline. Enakih misli je bil tudi mali Tinko, ki ni mogel pozabiti, kako srečno je danes zjutraj zasledil v bratovem nahrbtniku — odpustke, ki mu jih brata nista namenila.

